

FOLKLORE RESEARCH METHODOLOGY – HISTORICAL VIEW

Vlădulescu Elena Oana (Roșca)
PhD student, West University of Timișoara

Abstract: This paper is dedicated to an issue that includes important aspects of the history of the method of collecting folklore, as well as the three important stages that have contributed to the professionalization of field folklore research. In order to have an overview of current folklore life, it is necessary to initiate and undertake research by directly observing reality, in the way it appears in folkloric manifestations, on different occasions, but without proposing and intervening in their development. Using the specialized methodology, we will look for and research what is significant, in the folklore facts relevant for the research topic. That is why it is important to have a specific knowledge of contemporary folklore, of the current reality. Each stage coming with its novelties in the history of research, with new applied formulas. The research methodology debutizing with restorations of the authentic, norms considered later intentional falsifications, this epoch being one in which chronicles were born, designated by distant authors. Gradually reaching new principles, so that each era has its own charm and manifestations of life, which must be pursued as reflected in the souls of contemporaries.

Keywords: Aspects of the history, Folklore, Folkloric manifestations, Research methodology, Stages

Folcloristul Ovidiu Bîrlea conturează în prima parte a lucrării sale *Metode de cercetare a folclorului* (Editura pentru Literatură, București, 1969) trei etape importante în istoria metodei de culegere. Totodată prin această lucrare contribuie într-o oarecare măsură la profesionalizarea cercetării folclorului de teren.

Astfel, *prima etapă* a istoriei folcloristicii este caracterizată de lupta ce se desfășoară între două curente dominante: „respectarea autenticului în forma în care circulă în popor și restaurarea autenticului în forma lui primară, originală, frumoasă”¹. Cea de-a doua metodă, a restaurării era văzută ca fiind unica adecvată a modului de circulare a bunurilor folclorice. Acestea fiind văzute ca „niște rămășițe dintr-o cultură mult apusă”². Așadar, creațiile folclorice erau doar niște resturi, fragmente păstrate. Folcloristului impunându-i-se tocmai să restabilească unitatea de odinioară a acestor fragmente.

La noi, încă din anul 1858 apare acest principiu al restaurării la Marinescu, care îl aplică în *Balade și Colinde*. Alecsandri și Marienescu au trecut peste simpla reconstituire a versurilor și a fragmentelor prin sudare. Aceștia au intervenit în structura versurilor, au înlocuit unele cuvinte, au suprimat sau cotopit versuri, substituind informatorul corect³.

Cei doi au aplicat norme considerate mai târziu falsificări intenționate, această epocă fiind una în care se născociau cronici, desemnate unor autori îndepărtați. Această metodă fiind criticată timpuriu, către 1870 învingând principiul respectării autenticului, se sublinia faptul că „adunarea folclorului să se facă «fără alterarea vestmântului original»”⁴, textul folcloric să fie redat în forma sa originală, așa cum a fost cules.

¹ Ovidiu Bîrlea, *Metoda de cercetare a folclorului*, București, Editura pentru literatură, 1969, p.15.

² *Ibidem*, p.17.

³ *Ibidem*, p.20.

⁴ Ovidiu Bîrlea, *Metoda de cercetare a folclorului*, București, Editura pentru literatură, 1969 p.21.

Astfel, în 1870 apare prima colecție care se subordonează acestui principiu *Balade populare române* scrisă de Miron Pompiliu. Spre sfârșitul secolului, formele autentice devin mai precise datorită adoptării semnelor diacritice și al unui sistem de notare a pronunției dialectale⁵. Spre deosebire de creațiile cu formă fixă, versificația în care respectarea autenticului nu întâmpina dificultăți, culegerea narațiunilor în proză, începând cu cea a lui Stănescu Arădeanu din 1860, redau doar schema epică, în timp ce forma și stilul rămân ale culegătorilor.

Datorită concepției romantice, conform căreia poporul este autorul creațiilor folclorice, nu există un interes pentru cine anume crează, abia după 1866 această atitudine se schimbă. Marienescu completează metodologia cercetării referitoare la culegerea obiceiurilor, incluzând într-un prim chestionar propagate pe cale scrisă, criteriile metodologice ale culegerii, tot el preconizează și cercetarea colectivă, în echipe.

B.P.Hasdeu dezvoltă metodologia inițiată de Marienescu, adâncind minuțiozitatea cercetării. Acesta subliniază că este necesar a se culege „orice zicătoare, doină sau altceva din gura poporului, ce s-ar afla în legătură cu obiceiul povestit în răspuns”⁶. El anticipează principiul epuizării repertoriului. Pe această linie a respectării autenticului, acesta propune principiul verificării informațiilor culese. Tot el cerea și o diferențiere a informatorilor după vârstă, categorie socială și mentalitate⁷.

În jurul anilor 1906-1911 se conturează cea de-a doua etapă în istoria metodei de culegere. Noutatea vine odată cu lucrarea lui O. Densușianu – *Folclorul. Cum trebuie înțeles*. Acesta acuza formulele aplicate de folcloriști până în acel moment, care erau preocupați doar de manifestările pe care le considerau demne de înregistrat, uitând că un popor nu trăiește doar din ceea ce a moștenit, ci și din ceea ce se adaugă⁸.

Folcloriștii înlăturând din culegerile lor părți importante din viață, tot ce ceea ce țăranul exprimă prin grai, comportamentul acestuia în diferite împrejurări, tot ceea ce crede omul simplu despre actualitate, despre biserică, despre școală, despre viața la oraș, despre evenimentele la care a participat, despre lucruri petrecute în afara satului lui și care l-au impresionat etc. De aceea este importantă cunoașterea specifică a folclorului contemporan, a realității actuale. Pentru a avea o vedere de ansamblu asupra vieții folclorice actuale am inițiat și întreprindem cercetarea prin observarea nemijlocită a realității, în modul în care apare în manifestările folclorice, în diferite ocazii, însă fără a propune și a interveni în desfășurarea lor. Utilizând metodologia de specialitate, vom căuta și vom cerceta ceea ce este semnificativ, în faptele folclorice relevante pentru tema cercetării doctorale și elaborarea tezei.

„Folclorul trebuie să ne arate cum se răsfrâng în sufletul poporului de jos diferitele manifestațiuni ale vieții, cum simte și cum gândește el fie sub influența ideilor, credințelor, superstițiilor moștenite din trecut, fie sub aceea a impresiunilor pe care i le deșteaptă împrejurările de fiecare zi”⁹.

⁵ *Ibidem*, p.22.

⁶ Ovidiu Bîrlea, *Ibidem*, p.27.

⁷ *Ibidem*, p.27.

⁸ Ovid Densușianu, *Folclorul. Cum trebuie înțeles*, în „Vieța Nouă” București, 1910, p.11.

⁹ *Ibidem*, p.13.

Ovid Densusianu îndeamnă folcloristul să nu consemneze doar basmele și poeziile populare, ci să se pună accent pe sufletul poporului. Țăranului simplu fiindu-i atribuite însușiri pe care în realitate nu le are, tendința dominantă fiind de a falsifica normele după care sunt judecate valorile sufletești. Adeseori vorbindu-se despre dragostea de țară și despre ura pe care o simte țăranul împotriva străinului. Toate acestea se pot observa și în răspunsurile sincere ale țăranilor, consemnate de Densusianu în lucrarea sa: „Mai bine ărea pă vremea Turcului, făceam 12 zile pe an și dam dijmă la porumb; încolo nimic. Durmiam cu boii pă livez până-n Sfintu Ghîorghe și până se făcea loc și nimini nu mă 'ntreba. Mă apuca namiazu pă cîmp și nu mă 'ntreba nimini de unde vii și unde mă duc”¹⁰. Această mărturisire fiind caracteristică pentru mentalitatea țăranului, care este răzvrătit de fiecare dată când ceva îi strică socotelile sau dacă folosul lui este diminuat datorită unei întâmplări oarecare. La fel se întâmplă și cu serviciul militar, care este o pacoste pentru el. Datoria pentru țară și obligația de a-și lasa o perioadă muncile lui pentru a sluji pentru binele tuturor sunt noțiuni ce lipsesc din mintea țăranului: „Altdată ărea mă bine ca acuma. Nu mergai la șorț ca acuș; la șăizăci a ășit cu șorții 'ntii”¹¹.

Prin contribuția acestuia folclorul nu mai era văzut doar ca o tradiție transmisă din generații, ci o elaborare contemporană, alcătuită pe de o parte din interpretarea actuală a moștenirii tradiționale, iar pe de alta din creații noi ale vieții contemporane. Acesta afirma cu tărie că imaginația populară nu va dispărea niciodată, neputând fi vorba de o stingere a folclorului vechi, ci doar de o modificare a acestuia. Astfel că, folcloriștilor nu le vor lipsi faptele actuale spre care să-și poată îndrepta atenția, vor avea întodeauna un teren de cercetare. Fiecare epocă având un farmec aparte și manifestări proprii de viață, care trebuiesc urmărite așa cum se reflectă în sufletul contemporanilor. Tot el atrage atenția și despre necesitatea însemnărilor luate întocmai după vorbirea în care se manifestă de obicei țăranul: „decât pagini întregi de basme mai bine câteva fraze vii, prinse într-o convorbire”¹². Până atunci limba basmelor, a poeziilor, a baladelor fiind una convențională, în mare parte tradițională, având forme stereotipe.

De aceea țăranul trebuie cunoscut așa cum se exprimă el în mod natural, în graiul zilnic, în povestirile lui libere, fiind singura modalitate de a vedea atât spontaneitatea lui sufletească, cât și cea a limbii. Densusianu ne conduce către o altă interpretare a folclorului, direcția veche trebuind părăsită și înlocuită cu alte metode, mijloace de lucru. Tot el îndeamnă la pregătirea științifică, pentru a asigura o pregătire mai bună în cercetarea folclorului, sperând că folclorul va avea un loc în studiul universitar cât mai curând: „epoca de culegere cu grămada, fără sistem, fără orientare, fără pregătire științifică, trebuie să se încheie”¹³.

Toate acestea nu înseamnă că trebuie întoarsă privirea de la trecut, cercetătorul trebuie să cuprindă în aria sa de cercetare trecutul, dar și actualitatea. Trebuie să

¹⁰ Ovid Densusianu, *Folclorul. Cum trebuie înțeles*, în „Vieța Nouă” București, 1910, p.13-14.

¹¹ *Ibidem*, p.15.

¹² *Ibidem*, p.19.

¹³ *Ibidem*, p.20.

cunoască ce se întâmplă, dar și ce s-a întâmplat altădată, faptele de azi putând fi mult mai bine înțelese dacă sunt cunoscute cele din timpurile îndepărtate.

Tot în această perioadă a fost utilizat pentru prima dată fonograful în culegerea materialului folcloric.

Trebuie adăugată o altă variantă metodologică, cea care ar putea fi denumită „metoda memoriei”¹⁴. Aceasta caracterizează culegeri și culegători precum Petre Ispirescu, Ioan Adam sau scriitori mari, precum Ioan Slavici sau Mihai Eminescu care au transpus basme și legende auzite în copilărie. Sunt subliniate meritele lui Petre Ispirescu „A culege un basm nu înseamnă a copia aida povestea unui țăran; aci se prezintă o mare liberate: poporul îți dă fondul, îți dă întregul schelet și peripețiile, rămâne stilul - și nu aceasta este însușirea cea mai vrednică de neuitat”¹⁵, ea reprezentând contribuția culegătorului.

În jurul anului 1930 se conturează și cea de *a treia etapă* importantă în metodologia folcloristicii românești¹⁶. Inițiatorul curentului fiind etno-muzicologul Constantin Brăiloiu, acesta având o colaborare strânsă cu D. Gusti și școala sociologică a acestuia. Noutatea metodei constă în lărgirea domeniului folcloristicii, Brăiloiu extinzând investigația și asupra proceselor care se petrec în formele oralității folclorului. Această extindere a documentației nu ocolea cercetarea fenomenului social: „Numai timpul în care lucrăm, locul în care lucrăm, felul materialului asupra căruia lucrăm pot hotărî în ce măsură folclorul va fi silit să se apropie de sociologie, păzindu-și neatârnrarea”¹⁷.

Un prim obiectiv devine respectarea întocmai a autenticului, astfel că alături de textul citat sau cântat stătea întodeauna și varianta citată la fonograf. Un alt element nou adus de Brăiloiu este așa numita *fișă de frecvență*, prin care „vom înzestra fiecare melodie cu un fel de stare civilă și în felul acesta dobândim mijlocul de a reconstitui repertoriul întreg al satului, identificând strategic părțile lui vii și cele moarte sau pe cale de a muri”¹⁸. Tot el inaugurează în folcloristica românească și *cercetarea monografică zonală*. Această metodă monografică preconiza o cercetare sistematică, minuțioasă a metodei, stârnind admirație și peste hotare „se poate vedea limpede cu ce minuțiozitate extremă - care întrece exactitatea celui mai migălos savant german - poate fi făcută descrierea unor datini populare”¹⁹. Această metodă de cercetare fiind descrisă de H.H. Stahl în lucrarea „Tehnica monografiei sociologice”.

Metodologia cercetării

Orice cercetare științifică a folclorului presupune îndeplinirea anumitor cerințe metodologice elementare, de aceea este importantă cunoașterea metodei de cercetare. Cercetarea trebuie să fie una de profunzime, cercetătorul trebuie să cuprindă orice

¹⁴ Ioan Viorel Boldureanu, *Ibidem*, p.117.

¹⁵ Ovidiu Bîrlea, *Metoda de cercetare a folclorului*, București, Editura pentru literatură, 1969, p.24.

¹⁶ *Ibidem*, p.31.

¹⁷ *Ibidem*, p.32.

¹⁸ *Ibidem*, p.34.

¹⁹ Ovidiu Bîrlea, *Ibidem*, p.35.

amănunt care înfățișează un colț de realitate. Toate informațiile culese trebuie consemnate cu exactitate și meticulozitate pentru a fi înțelese și de alți cercetători.

Documentarea

Un punct de plecare al cercetării îl constituie aprofundarea bibliografiei cu privire la datele istorice, geografice și etnografice. De aceea este necesar a se consulta datele existente în Arhivele Naționale Caraș-Severin, Arhiva Protopopiatului Caransebeș, precum și documentele existente în arhivele Parohiilor din comuna Constantin-Daicoviciu. Datele obținute din aceste surse vor fi alăturate celor culese în teren.

Astfel, va fi posibilă fixarea spațiului pe care a evoluat cultura și istoria acestei subzone. Perioada de la început a culturii etnografice bănățene moderne (a ultimelor două-trei secole) în subzona Căvăranului trebuie să o privim în strânsă legătură cu evoluția istorică și politică a Banatului. Primele manifestări culturale și în această perioadă au fost cele folclorice, ele constituind atât temelia, cât și liantul culturii etnografice contemporane. Se va încerca o analiză a entităților și a fenomenelor fiecărui sat cuprins în subzona Căvăran, precum și o perspectivă funcțional-structurală a acestora pe baza informațiilor, datelor, faptelor și interrelațiilor dintre ele. Vom vedea care dintre acestea păstrează vechea simbolistică având și astăzi un rol anume și chiar de neînlocuit, în ciuda unor modificări care s-au produs odată cu trecerea timpului.

Culegerea de folclor

Culegerea științifică se va realiza prin două metode: *indirectă* (chestionarea, interviul) și cea *directă* (observarea). Ambele fiind practicate la noi în cadrul cercetărilor monografice ale școlii sociologice de la București, dar mai ales de C. Brăiloiu, încă din perioada cuprinsă între cele două războaie²⁰, cele două metode întregindu-se reciproc. Acest fapt determinând o consemnare bună a folclorului privind o anumită localitate. În ceea ce privește ancheta de teren vom avea în vedere chestionarele propuse de prof. univ. Ioan Viorel Boldureanu în lucrarea numită *Ghid sintetic. Chestionare (întrebări, discuții, informații) pentru structura și conținutul volumelor „Atlasul etnografic al județului Timiș”*. De asemenea, selectarea subiecților supuși anchetei reprezintă un punct important în vederea obținerii unor răspunsuri cât mai complexe. Astfel că, se va ține seamă de vârstă, profesie, naționalitate etc. Dacă este posibil, același chestionar va fi completat de subiecți din categorii diferite pentru a ajunge la răspunsuri cât mai corecte.

Observația directă, nemijlocită „poate da o imagine autentică a vieții folclorice, a desfășurării repertoriului în cadrul prilejurilor de manifestare”²¹. Doar asistând la o anumită manifestare, folcloristul poate observa modul și amploarea unui act improvizat al informatorilor talentați. Fiind și singura metodă în care se poate obține un text autentic de bocet. „Doar asistarea la prilej poate oferi culegătorului bocetele în toată frăgezimea lor spontană”²².

²⁰ Ovidiu Bîrlea, *Metoda de cercetare a folclorului*, București, Editura pentru literatură, 1969, p.60.

²¹ *Ibidem*, p.103.

²² *Ibidem*, p.103.

Conform lui Dimitrie Gusti, observația trebuie să îndeplinească anumite reguli. În primul rând trebuie să fie obiectivă, realitatea să fie redată cât mai exact: „Educația, concepția politică, ambianța spirituală, dorința de mai bine etc., pot fiecare să strecoare o notă de subiectivitate și să-i denatureze caracterul”²³. Același pericol vine și din partea informatorilor, de aceea de fiecare dată vom cerceta toate circumstanțele pentru a ne asigura de exactitatea informațiilor din mai multe surse, astfel se înlătură posibilele erori.

Apoi observația trebuie să fie completă, să cuprindă fenomenele cu toate amănunțele lor, redarea parțială fiind doar un mijloc de a trunchia realitatea.²⁴ Fenomenele sociale se leagă între ele de alte fenomene, așadar, această împrejurare schimbă natura, precum și înțelesul lor, de cele mai multe ori. Observația mai trebuie să fie verificată, dar și controlată. Trebuie să culegem informații despre același fenomen din mai multe părți, observându-l în cât mai multe împrejurări, doar așa putem să vedem fața lui constantă „nefiind controlate îndeajuns și verificate în chip serios și care nu fac decât să împiedice lămurirea științifică a realității”²⁵.

Așadar, ținând seama de celelalte reguli în ceea ce privește observația, se poate constata că aceasta trebuie să fie și colectivă. Obiectivitatea, controlul și verificarea fiind mult mai ușor de obținut de un grup și nu de un cercetător individual, ceea ce îi scapă unuia, e mai greu să scape unui colectiv. Observația directă prilejuiește alcătuirea unor fișe care facilitează observarea sistematică, precum și clasificarea materialului cules, acestea fiind absolut necesare cercetării de teren. Deoarece nu este indicat să ne bazăm pe memorie, însemnările pe fișe sunt metoda cea mai simplă și cea mai potrivită de a nota materialul la fața locului. Astfel că, avem mai multe tipuri de fișe.

Fișa de observație directă. „Reprezintă un *appendix* la celelalte tipuri de fișe în sensul că acelea de observație directă sunt note și consemnări succinte și esențiale ocazionate de observarea nemijlocită a faptului pentru care se alcătuieste o fișă de bază (principală)”²⁶. Aceste consemnări sunt foarte prețioase, redau ceea ce a văzut și a trăit cercetătorul. Ele pot fi completate prin fotografii, filme sau orice alte mijloace tehnice de înregistrare. Cea mai mare dificultate o constituie faptul că atitudinea participanților din cadrul unui anumit ceremonial este influențată de prezența folcloriștilor, aceștia devin mai reținuți sau mai ostentativi. Influența prezenței folcloristului depinzând și de gradul de familiaritate al acestuia cu colectivitatea satului.

Un alt aspect important este necesitatea urmării fenomenului folcloric de la început până la sfârșit. Doar așa se pot procura toate datele privitoare la aspectele studierii fenomenului folcloric într-un context autentic de manifestare. Ovidiu Bîrlea în *Metoda de cercetare a folclorului* precizează câteva aspecte care se vor nota în fișa de observație, dar care depind de natura formei manifestării. Astfel că, fișa de observație va cuprinde la început date despre natura manifestării, oficianții sau organizatorii

²³ Dimitrie Gusti, *Îndrumări pentru monografiile sociologice*, București, Institutul de științe sociale al României, 1940, p.10.

²⁴ Dimitrie Gusti, *Ibidem*, p.11.

²⁵ *Ibidem*, p.11.

²⁶ Ioan Viorel Boldureanu, *Ibidem*, p. 119.

prilejului, rolul fiecăruia, date referitoare la modul în care a fost organizată, descrierea sumară a cadrului desfășurării, atrăgând întodeauna atenția asupra aspectelor specifice prilejului²⁷.

În articolul intitulat de Ovidiu Bîrlea *Principiile cercetării folclorice* și publicat în „Revista de etnografie și folclor”, autorul subliniază importanța fișei de necesitate, aceasta oferindu-ne imaginea vie a manifestării folclorului în forma sa autentică, neprovocată artificial, relevând diferite aspecte care nu pot fi reconstituite cu ajutorul anchetei: „Durata, frecvența. Înlănțuirea, ciclizarea producțiilor folclorice, țâșnirile improvizatorice, precum și felurite reacții și comentarii ale participanților”²⁸. Un exemplu relevant fiind textele bocetelor autentice, care datorită caracterului improvizatoric, pot fi obținute doar prin observația directă care se poate face în cadrul înmormântărilor și al pomenilor funebre. De obicei, fiind nevoie de o echipă care să surprindă toate aspectele sincretice de manifestare, un etnograf-filolog și un muzicolog—coregraf dotați cu aparatura audio-video.

Fișa localității. Pentru exemplificare vom transcrie rubricile unei astfel de fișe notate în *Cultură tradițională orală. Teme, concept, categorii*. Astfel că, aceasta trebuie să cuprindă:

1. Denumirea oficială a satului/localității
2. Denumirea dată de localnici
3. Denumirile pe care le-a avut satul înainte vreme
4. Când și din ce cauză s-a schimbat numele satului
5. Denumirea oficială a comunei din care face parte satul
6. Denumirea pe care a avut-o comuna înainte vreme
7. Satul a aparținut întodeauna acestei comune? Dacă nu, enumerați celelalte comune de care a aparținut
8. Vechimea aproximativă a satului
9. Numărul total al locuitorilor
10. Numărul locuitorilor de altă naționalitate (minorități)
11. Principalele îndeletniciri ale locuitorilor
12. Alte îndeletniciri (navetiști, unde lucrează)
13. Dacă prin apropierea satului sau prin sat trece o apă curgătoare
14. Denumirea principalelor părți ale hotarului satului (dealuri, imașuri, locuri de semănat etc.)
15. Există în sat școală (cu câte clase), biserică – de ce cult, confesiune, cămin cultural etc.
16. Care este cea mai apropiată șosea/cale ferată principală. La ce distanță?
17. Câte televizoare și aparate radio sunt în sat?
18. Ce formații artistice activează (au activat) în cadrul căminului cultural etc.
19. Ce influență credeți că a avut căminul cultural (și alte forme moderne) asupra datinilor, obiceiurilor, cântecului și dansului din satul dvs.?²⁹.

²⁷ Ovidiu Bîrlea, *Metoda de cercetare a folclorului*, București, Editura pentru literatură, 1969, p.105-106.

²⁸ Idem, *Principiile cercetării folclorice*, în „Revista de folclor și etnografie”, 1966, nr. 3, p. 207.

²⁹ Ioan Viorel Boldureanu, *Ibidem*, p. 119.

Fișa de informator. Culegerea de folclor trebuie să cuprindă o selecție atentă a informatorilor, fiind total neștiințific să culegi de la primul care apare în cale. Folcloristul trebuie să aibă în vedere diferențierea colectivității cercetate. De obicei, colectivitatea va indica cu ușurință indivizii cei mai competenți. Astfel că, pentru actul unei nunți se va alege cel mai experimentat vornic. În cazul afirmațiilor și părerilor care par mai îndoielnice, se va face o o verificare suplimentară. Deoarece nu orice părere emisă este reprezentativă unei anumite grupe sociale, fiind datoria cercetătorului să stabilească ceea ce e natural unui anumit stadiu.

Pentru exemplificare vor fi transcrise rubricile introductive, de identificare ale unei fișe publicate de Dimitrie Gusti în lucrarea intitulată „Îndrumări pentru monografiile sociologice”:

- Dreapta sus: fotografia informatorului (mărimea 5*5,50 cm)
- Fișa de informator nr.
- Satul
- Numărul casei
- Județul
- Data culegerii
- Numele informatorului
- Porecla
- Vârsta
- Studii
- Starea civilă
- Câți copii are?
- Originea etnică
- Religia
- Ocupația (și starea economică),
- A părăsit satul?
- Ce întâmplări de seamă a avut în viață?
- Ce povestitori cunoaște? (În viață, morți: în sat și în alte sate)
- De la cine a învățat povești?
- Când a învățat povești? (...)
- Observații.³⁰

Constatările și răspunsurile obținute de la informatori se vor nota tot pe fișe, acestea fiind numite *fișe de material*. În lucrarea lui Dimitrie Gusti acestea sunt clasificate în: fișe de constatări, fișe de interpretări și fișe de opinie. Prima categorie cuprinde fapte văzute, precum și verificate de cercetător, acestea fiind cele mai sigure. Se pot anexa fotografii, filme, desene etc. Următoarea categorie cuprinzând impresiile și considerațiile cercetătorului. Ele având valoare doar atunci când redau interpretări obiective ale faptelor. Cele din urmă, fișele de opinie, trebuie să cuprindă numele informatorului și să reproducă întocmai relatările acestuia³¹.

³⁰ Dimitrie Gusti, *Îndrumări pentru monografiile sociologice*, București, Institutul de științe sociale al României, 1940, p.339.

³¹ *Ibidem*, p. 19.

Fișele de frecvență sunt destinate să arate răspândirea unui fenomen studiat, dar și cât de des se ivește acesta. Interogarea informatorilor pentru a determina frecvența este și un bun prilej de a culege variante sau chiar piese noi, neîntâlnite celor mai buni păstrători. „Stabilirea fișei de frecvență constituie și un prilej de a verifica anumite stări și aserțiuni ale celorlalți informatori care par incorecte”³². Astfel că, cercetătorul își notează separat tot ceea ce ar trebui să verifice sau să completeze prin alte sondaje.

Transcrierea și selectarea informațiilor

Selectarea informațiilor din timpul cercetării de teren constituie un moment important, de aceea toate informațiile culese pe teren vor fi comparate cu materialele rezultate din sursele bibliografice. Astfel că, cele care nu sunt total convergente, vor fi clarificate. „Selectarea trebuie să aibă în vedere stabilirea *tipurilor de referință*: autenticitate, reprezentativitate, folosirea materialelor tradiționale, calitate tehnică și artistică pentru fiecare temă în parte, ținându-se seama de criteriul specificului local în raport cu cel reprezentării la nivel național”³³.

Transcrierea și descifrarea textelor, melodiilor, dansurilor este absolut necesară. Pentru ca înregistrările vocale să poată fi valorificate în publicații științifice se cere ca acestea să fie transcrise pentru a fi analizate și clasificate. Pentru sintetizarea informațiilor culese se pot utiliza tabele sau fișe.

Exemplul unei sinteze de procedee, modalități etc. îl constituie *Atlasul etnografic al Banatului istoric*, din care au fost elaborate primele șase volume (din cele unsprezece proiectate).

BIBLIOGRAPHY

- Bîrlea, 1981 – Ovidiu Bîrlea, *Folclorul românesc*, Editura Minerva, București, 1981.
- Bîrlea, 1969 – Ovidiu Bîrlea, *Metoda de cercetare a folclorului*, Editura pentru literatură, București, 1969.
- Bîrlea, 1966 – Ovidiu Bîrlea, *Principiile cercetării folclorice*, în „Revista de folclor și etnografie”, nr. 3, 1966.
- Bernea, 1968 – Ernest Bernea, *Introducere teoretică la studiul obiceiurilor*, în „Revista de Etnografie și folclor”, 1968, nr. 5, 1968.
- Boldureanu, 2013 – Ioan Viorel Boldureanu și alții, *Atlasul etnografic al județului Timiș*, Vol. I, Editura Eurostampa, Timișoara, 2013.
- Densusianu, 1910 – Ovid Densusianu, *Folclorul. Cum trebuie înțeles*, în „Vieața Nouă”, București, 1910.
- Geraud, 2001 – Marie-Odile Geraud și alții, *Noțiunile-cheie ale etnologiei*, Polirom, Iași, 2001.
- Gusti, 1940 – Dimitrie Gusti, *Îndrumări pentru monografiile sociologice*, București, Institutul de științe sociale al României, 1940.
- Hedeșan, 2005 – Otilia Hedeșan, *Leții despre calendar. Curs de folclor*, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2005.
- Pop, 1998 – Mihai Pop, *Folclorul românesc. Teorie și metodă*, I, Editura „Grai și Suflet – Cultura Națională”, București, 1998.

³² Ovidiu Bîrlea, *Metoda de cercetare a folclorului*, București, Editura pentru literatură, 1969, p. 102.

³³ Ioan Viorel Boldureanu și alții, *Atlasul etnografic al județului Timiș*, Vol. I, Timișoara, Eurostampa, 2013, p.12.

Pop, 1998 – Mihai Pop, *Folclorul românesc. Texte și interpretări*, II, Editura „Grai și Suflet – Cultura Națională, București, 1998.